

ქრთამი, როგორც კორუფციის ყველაზე დიდი გამოვლინება მსოფლიოსა და ქართულ პოლიტიკაში

თინათინ ჭიკაიძე

კავკასიის საერთაშორისო უნივერსიტეტი
tinatinchikaidze@yahoo.com

DOI: <https://doi.org/10.52340/lac.2022.956>

კორუფცია მსოფლიო პოლიტიკაში ერთ - ერთი აქტუალური და პრობლემური საკითხია. ასეთი აქტუალური პოლიტოლოგიური კატეგორია მოიცავს განსხვავებული ტერმინოლოგიური ინტერპრეტაციების განხილვას.

პოლიტიკური კორუფციის უამრავი განმარტება არსებობს, თუმცა არ არსებობს კონსენსუსი, იმასთან მიმართებით, თუ კონკრეტულად რომელი ქმედებაა კორუფცია და რომელი არა.

პოლიტიკური კორუფციას ვხვდებით მთავრობაში, კომერციულ სტრუქტურებში, საზოგადოებრივ ორგანიზაციებში და ა.შ.

კორუფცია მუდამ ძალაუფლებასთან ერთად გვხვდება და თუკი ვითარდებოდა ცივილიზაცია, სახელმწიფო, მოსახლეობა, ეს ხდებოდა კორუფციის განვითარებასთან ერთად.

პოლიტიკურ კორუფციაში უნდა მოვიაზროთ მექრთამეობა, გაფლანგვა, ქურდობა, გამოძალვა, დისკრეციის ბოროტად გამოყენება, ფავორტიზმი და ნეპოტიზმი, ინტერესთა კონფლიქტის გამოყენება ან შექმნა, არამართლზომიერი პოლიტიკური შემოწირულობები და ა.შ.

საკვანძო სიტყვები: კორუფცია, პოლიტიკა, მექრთამეობა.

კორუფცია იქმნება ინსტიტუციური წახალისებების საფუძველზე, მათ შორისაა მთელი პოლიტიკური სისტემის ძირითადი სტრუქტურები, რომლებიც მეტად თუ ნაკლებად, არიან საკანონმდებლო, აღმასრულებელი და სასამართლო ხელისუფლებები, სამართალდამცავი, მარეგულირებელი ორგანოები, მედია და სამოქალაქო საზოგადოება.

კორუფცია ლათინური სიტყვაა „corrumpere“ და ნიშნავს ვაფუჭებ. კორუფცია უმეტესწილად გვხვდება სხვადასხვა უკანონო ქმედებების აღნიშვნისთვის. და მაინც,

მიუხედავად იმის, რომ არ არის ჩამოყალიბებული საყოველთაო და ერთგვაროვანი დეფინიცია, თუ რას ნიშნავს კორუფცია, ყველაზე მეტად გავრცელებული განმარტების შესაბამისად, კორუფციის ცნების ქვეშ მოაზრებულია პიროვნების მიერ საზოგადოებრივი ძალაუფლების ან მდგომარეობის გამოყენება, პირადი უპირატესობების და სარგებლის მიღების მიზნით.

აღნიშნულ სტატიაში, მინდა ვისაუბრო და დიდი ყურადღება გავამახვილო ქრთამზე, რომელიც ძალზედ დიდ გავლენას ახდენს მთლიანად პოლიტიკურ სისტემაზე, რაც იწვევს საბოლოო ჯამში მოსახლეობის დიდი ნაწილისა და სახელმწიფოს დაზარალებას.

მექრთამეობა ეს ისეთი ქმედებაა, რომელიც შეიცავს ფინანსური ან სხვა სახის შეღავათების დაპირებას, შეთავაზებას, მიღებას, მინიჭებას, მათ შორის მომსახურების გაწევას, რაიმის გადაცემას, როგორც პირდაპირ, ასევე ირიბად, იმ მიზნით, რომ წახალისდეს ან დაფასდეს მოვალეობის ან/და მოქმედების არასათანადო შესრულება. ხსენებული ფაქტი შესაძლებელია გამოიხატებოდეს კომერციულ გარიგებებში, შეიცავდეს სახელმწიფო თანამდებობის ბოროტად გამოყენების ნიშნებს პირადი გამორჩენის მიზნით, რომ შედეგად მიიღოს, შეინარჩუნოს ან/და წარმართოს ბიზნესი ან დაიბევოს ნებისმიერი სხვა სახის უკანონო შეღავათი ბიზნეს საქმიანობისას.

ქრთამში მოიაზრება ფინანსური ანაზღაურება, როგორც ნაღდი ფულის, ისე მისი ექვივალენტის სახით, არაფულადი საჩუქარი, მომსახურება, სესხი, მოგზაურობა, საკვები, ძვირფასეულობა, ნებისმიერი სახის ქონება, ან ინტერესი საკუთრებაში, ჯარიმებისგან დაცვა, ვალდებულების შესრულებისგან გათავისუფლება და ა.შ. ქრთამი ასევე გულისხმობს ღირებულების მქონე ნებისმიერი აქტივის მიწოდებას არაადეკვატურ ან შეუსაბამო ფასად. შეღავათის მინიჭება მხოლოდ იმ შემთხვევაში განიხილება ქრთამად, თუკი სახეზეა ქრთამის მიმღების ან მესამე პირის მიერ არასათანადო ქმედების ჩადენის გამოწვევის, ან სახელმწიფო თანამდებობის პირის მიერ არასათანადოდ მისი სამსახურებრივი უფლებების და ვალდებულებების განხორციელების განზრახვა.

მოკვლეულია, რომ კორუფცია აფერხებს ზოგად განვითარებას, ასუსტებს თანამედროვე საზოგადოებებსაც, არყევს საზოგადოების რწმენას სახელმწიფო ინსტიტუტების მიმართ.

კორუფცია ხელს უშლის ქვეყნის ეკონომიკურ წინსვლას, პოლიტიკურ განვითარებას, მოსახლეობის ცხოვრების დონის ამაღლებას.

სამწუხაროა, მაგრამ დადასტურებული ფაქტია, რომ მთელ მსოფლიოში, განსაკუთრებით კი განვითარებად ქვეყნებში, ყოველდღიურად უამრავი ადამიანი ხვდება კორუფციას საჯარო სამსახურებთან ურთიერთობისას, რაც შესაბამისად,

ძირს უთხრის ამ ინსტიტუტების მიმართ ნდობას და გზას უკეტავს ბიზნესის განვითარებას, ინვესტიციების ზრდას. უმეტესწილად, დაზარალებული მხარე მოსახლეობის ღარიბი და დაუცველი ნაწილი ხდება.

მექრთამეობა, ეს არის პირის მიერ პირდაპირ ან არაპირდაპირ, ფულის, ფასიანი ქაღალდის, სხვა ქონების, ქონებრივი სარგებლის ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის მიღება ან მოთხოვნა, ან/და პირისათვის პირდაპირ ან არაპირდაპირ, მის ან სხვა პირის სასარგებლოდ ფულის, ფასიანი ქაღალდის, სხვა ქონების, ქონებრივი სარგებლის ან სხვა რაიმე არამართლზომიერი უპირატესობის დაპირება, შეთავაზება ან მინიჭება, რათა აღნიშნულმა პირმა თანამდებობრივი უფლებების განხორციელებისას და მოვალეობების შესრულებისას ქრთამის მიმცემის ან სხვა პირის სასარგებლოდ მოახდინოს რაიმე ქმედების განხორციელება ან რაიმე ქმედების განხორციელებისაგან თავის შეკავება, ან თავისი თანამდებობრივი ავტორიტეტი ანალოგიური მიზნის მისაღწევად გამოიყენოს, ასევე, სამსახურებრივი მფარველობის განხორციელება.

ერთმანეთისაგან განსხვავდება აქტიური და პასიური მექრთამეობა. აქტიური მექრთამეობა არის ისეთი დანაშაულებრივი ქმედება, როგორც ქრთამის მიცემა, ხოლო პასიური მექრთამეობაა ისეთი დანაშაულებრივი ქმედება, როგორც ქრთამის აღება. აქტიურიც და პასიურიც მექრთამეობაც ქვეყნების უმეტესობაში, მათ შორის საქართველოშიც, კრიმინალიზებულია და ითვალისწინებს შესაბამის პასუხისმგებლობას, სისხლის სამართლის კოდექსით.

საუკუნეების წინ, სახელმწიფოების უმეტესობაში, სამსახურებრივი მოვალეობის შესრულებისთვის საჯარო თუ კერძო მოხელეების მიერ კანონით დაუდგენელი გასამრჯელოს (იგივე ქრთამის) აღება ჩვეულებრივ ნორმად მიიჩნეოდა.

მე-12-ე საუკუნეში უკვე ქართველებმაც იცოდნენ სიტყვა ქრთამი და მისი განმარტება. მას ორგვარი მნიშვნელობა ჰქონდა: ერთი, თანამედროვე შეხედულებით - „კორუფციას“, მეორე კი „საბოძვარს“ ნიშნავდა.

მრავალი საუკუნის განმავლობაში მექრთამეობამ დიდი მეტამორფოზა განიცადა და მის მიმართ ქვეყნები სხვადასხვა სიმკაცრის სასჯელს იყენებდნენ, იყენებენ დღესაც.

დღეის მდგომარეობით, ქრთამის აღებისთვის ყველაზე მკაცრი სასჯელი, სიკვდილით დასჯაა და მოქმედებს თანამედროვე კომუნისტურ ქვეყნებში - კუბაში და ჩინეთში. ეროვნული ტრადიციებიდან და ხასიათიდან გამომდინარე, კუბაში მაინც უფრო ლმობიერად უდგებიან ქრთამის აღების ფაქტს. აი, ჩინეთში კი, ამ კანონის დარღვევისთვის ბოლო ათი წლის განმავლობაში 10 ათასი ჩინოვნიკი მაინც დახვრიტეს.

დიდ ბრიტანეთში მექრთამეობასთან ბრძოლისათვის შემდეგი პასუხისმგებლობებია: მექრთამეს უსჯიან პატიმრობას ან ქრთამის მოცულობის თანხის გადახდას, ასევე დამატებით, შვიდი წლის განმავლობაში ქრთამის ამდები კარგავს საჯარო სამსახურში თანამდებობაზე დანიშვნის და არჩევის უფლებას. განმეორებითი სასჯელის შემთხვევაში, დამნაშავე ზემოთ ხსენებულ უფლებას კარგავს სამუდამოდ და ჩამოერთმევა ყოველგვარი კომპენსაციის, ასევე პენსიის მიღების უფლება.

ამერიკის შეერთებული შტატების კანონმდებლობა ითვალისწინებს ქრთამის თანხის სამმაგი ოდენობით ჯარიმის გადახდას ან 15 წლამდე თავისუფლების აღკვეთას. სასამართლომ მიერ დადგენილი პრაქტიკის შესაბამისად, მას ერთდროულად შეუძლია გამოიყენოს ორივე სასჯელი.

იტალიაში ამ სახის დანაშაული ისჯება 4-დან 12 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით.

საფრანგეთში სამრეწველო ან კომერციული საწარმოების ხელმძღვანელებს ან მოსამსახურეებს ქრთამის აღებისთვის შეიძლება მიუსაჯონ 7 წლამდე, ხოლო თანამდებობის პირებს 10 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა. შესაძლოა აღნიშნულ სასჯელებს მოჰყვეს გაორმაგება იმ შემთხვევაში, თუკი დამნაშავის ქმედებამ რაიმე მძიმე ან მნიშვნელოვანი ზიანი/შედეგი მოჰყვა.

გერმანიაში როგორც წესი, ქრთამის ამდები ისჯება ჯარიმით და 3 წლამდე თავისუფლების აღკვეთით. ხოლო იმავე დანაშაულისთვის მოსამართლეს დაეკისრება პასუხისმგებლობა 10 დღის ვადით.

ფინეთი არ არის ძალიან მკაცრი ამ დანაშაულთან მიმართებით და ქრთამისათვის შეიძლება პირს მიუსაჯონ 2 წლამდე თავისუფლების აღკვეთა. ასევე, ჩინოვნიკს შეიძლება აუკრძალოს გარკვეული თანამდებობების დაკავებაც.

2004 წლიდან - დღემდე, საქართველომ უამრავი წარმატებული ანტიკორუფციული რეფორმა შეიმუშავა და გაატარა. შესაბამისად, მნიშვნელოვნად შემცირდა გარკვეული სახის კორუფციის სიხშირე, განსაკუთრებით კი მექრთამეობა საჯარო სამსახურებში. წვრილმანი კორუფცია ამ დროისთვის, იშვიათი ფენომენია ჩვენს ქვეყანაში, რომელიც ერთ დროს ღრმად კორუმპირებული იყო, მაგრამ კორუფციის სხვა გამოვლინებები ბოლომდე ჯერ კიდევ არ არის აღმოფხვრილი. განსაკუთრებით ეს ეხება კორუფციას სახელმწიფო მართვისა და სამთავრობო დაწესებულებების უფრო მაღალ დონეს. აღნიშნულიდან გამომდინარე, რეფორმები კვლავ გასატარებელია, რათა ბოლომდე მოხდეს მისი აღმოფხვრა.

Bribery as the Greatest Manifestation of Corruption in World and Georgian Politics

Abstract

Corruption is one of the most pressing and problematic issues in world politics. Such a topical categories includes the consideration of different terminological interpretations.

The are many definitions of political corruption, but there is no consensus on which actions are corrupt and which are not.

We encounter polotical corruption in government, commercial structures, public organizations etc. Corruption is always associated with power, and if a civilization, a state, a population was developing, it was happening with the development of corruption.

Political corruprion shouls be considered bribery embezzlement, theft, extortion, abuse of discretion, favoritism and nepotism, use or creation of conflicts of interest,unlawful political donations and so on.

Key words: corruption, politics, bribery.

რეცენზენტი: პროფესორი ს. შაიკვიძე